

Tumleberg (Essunga socken)

Förenad poststation 1900-01-01--1963-06-30

En av de många förenade post- och järnvägsstationer som inrättades på seklets första dag låg i Tumbleberg. Där blev stationsföreståndaren Gerhard Magnus Svensson ansvarig för posten, följd redan i juli samma år av Olof Abrahamsson. Denne avled i april 1910 och John Sigfrid Svensson tog över. Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Tumbleberg till poststationens indragning med juni månads utgång 1963: Carl August Svensson (1916-1922), Gunnar Hugo Callenius (1922-1933), Karl Elon Andersson (1933-1942), Erik Sigfrid Olsson (1942-1947), Harald Oscar Sand (1947-1953) och Karl Ivar Friséén (1954-1963).

Efter poststationens indragning fanns i Tumbleberg ett postombud till och med mars 1972. I dess datumstämpel graverades VARA POB 1.

LANDSBYGSPOST VID JÄRNVÄGEN TROLLHÄTTAN-NOSSEBRO

Erik Lindgren

Förlagan tillverkad år 1991

Detta är kopia nr

Posthistorisk skriftserie 174

Efter en ganska stor försening på grund av svåra förhållanden under första världskriget kunde järnvägen mellan Trollhättan och Nossebro öppnas för allmän trafik den 17 februari 1916. De förenade post- och järnvägsstationer som därmed tillfördes den gällande förteckningen över landets postanstalter fick i stort sett samma namn som redan befintliga lantpoststationer. I realiteten innebar det att de i flera fall 40 år gamla poststationerna flyttades och de redan etablerade föreståndarna blev uppsagda från sina befattningar.

Detta faktum gör att berättelsen om posten vid järnvägen Trollhättan-Nossebro i stor utsträckning rör sig om en tid på fyra decennier före järnvägens tillkomst. För nog vill väl mina läsare känna till även hur postkommunikationen ordnades då. Något avsteg görs dessutom från järnvägslinjen genom att jag funnit det riktigt att också beröra den närliggande delen av landsbygden, d v s hela församlingen inom vilken järnvägsstationen låg. Poststationerna vid den del av järnvägssträckan, som ligger inom Viste härad i Skaraborgs län, har behandlats i det tidigare utgivna häftet "Posthistoria från Viste härad" men de som berörs av järnvägen får var sin sammanfattning i detta häfte.

I ett brev från postdirektionen i Göteborg till poststyrelsen den 19 februari 1915 anmäldes namnen på de stationer som skulle finnas utmed järnvägen, nämligen Gärdhem, Åsaka, Norra Björke, Frambo, Främmestad, Bäreberg och Nossebro. Järnvägsförvaltningen hade betecknat Gärdhem och Bäreberg som hållplatser och de övriga som trafikstationer. Postdirektionen anförde till poststyrelsen att det inte syntes "vara skäl för handen, att antaga bolagets anbud att besörja poststationer vid de ifrågavarande två hållplatserna mot ersättning av kr 420:- pr station. S k lantpoststationer torde bära med lägre kostnad inrättas därstädes, varom förslag kommer att framdeles avgivas". För Åsaka, Norra Björke, Frambo och Främmestad var postdirektionen emellertid beredd att acceptera järnvägsbolagets anbud att dess personal skulle bestyra postgöromålen, men med reducering av den föreslagna årsersättningen.

I den följande framställningen berörs stationerna i den ordning de fanns, med början närmast Trollhättan. I anslutning till respektive järnvägsstationer berörs också lantpoststationer, belägna inom samma socken.

Gärdhem

Poststation	1875-01-01--1912-03-31
Förenad poststation	1916-02-17--1922-03-31
Ej förenad	1922-09-01--1963-11-30

När järnvägen Trollhättan-Nossebro öppnades för allmän trafik den 17 februari 1916, hade mindre än fyra år gått efter det att befolkningen i Gärdhem förlorade sin poststation. I handläggarens föredragningspromemoria inför poststyrelsens beslut finner man bl a följande anteckning: "Stor by, förut poststation, 5 km till Trollhättan, 4 till Åsaka och Veland; poststationen skulle förestås av hållplatsföreståndarens hustru, ersättning kr 180:- (järnvägen ville ha kr 420:-). Erhåller nu sin post genom lantbrevbäring Veland - Åsaka, vilken emellertid nu föreslås till indragning".

Den första poststationen i Gärdhem hade inrättats med 1875 års ingång, då i kronolänsman A D Berggrens bostad i Aleorp. Han blev utsedd till föreståndare med 200 kr i årsersättning. Tidigt var poststationen på fallrepet på grund av låg omsättning men den räddades från indragning. Denna var åter på tal när Berggrens tid som föreståndare var ute. Olof Fredrik Olsson erbjöd sig att sköta den för det till 120 kr sänkta årsarvodet enligt ett beslut i januari 1885. Han fick vara kvar som föreståndare med denna låga lön till och med mars 1912, men sedan drogs poststationen in som olönsam. Närheten till den då tio år gamla poststationen i Veland var en bidragande orsak.

Det var den nya järnvägens tillkomst som gjorde att poststationen kunde öppnas på nytt. Fru Frida Charlotta Ek blev föreståndare och kunde redan med 1918 års ingång se sitt arvode höjt från 180 till 240 kr, vartill kom 120 kr i dyrtidstillägg. Hon efterträddes den 1 april 1922 av Ellen Maria Andersson. Då flyttades poststationen från järnvägshuset till Ellen Marias bostad ca 200 meter därifrån.

Emma Matilda Oskarsson tog över poststationen med 1926 års ingång och nio månader senare blev Hulda Maria Andersson föreståndare, nu i en byggnad på 110 meters avstånd från järnvägsstationen. Ett anslag på 60 kr per år betalades för transporter mellan tågen och poststationen. Med Hulda Marias avgång som föreståndare den 1 december 1963 i 68 års ålder drogs Gärdhems poststation in.

Lagmansholm—Trollhättan.								
S. T.	Th. F.	—	4,0	} 0,5	Lagmansholms poststation	S. T.Th. F.	3,15	—
O.	L.	—	8,0			M. Th.	8,0	—
S. T.	Th. F.	5,15	—	} 0,5	Östadkulle poststation (Lena skolhus)	S. T.Th. F.	—	2,0
O.	L.	8,45	9,0			M. Th.	7,0	7,15
O.	L.	9,45	9,45	} 1,7	Bergstena	M. Th.	6,15	6,15
O.	L.	12,0	12,15			M. Th.	3,45	4,0
O.	L.	3,0	3,15	} 2,0	Sollebrunns poststation	M. Th.	12,45	1,0
O.	L.	4,0	4,15			M. Th.	11,45	12,0
O.	L.	5,0	—	} 5,9	Trollhättans postexpedition	M. Th.	—	11,0
Postföretaget sönd., tisd., torsd. och fred. kl. 2,0 o. m. från Östadkulle till Lagmansholm och åter utgöres med gående bud.								

1879 års tidtabell för postföring till bl a Gärdhem

Skoftebyn (Gärdhems socken) Poststation 1909-07-01--1922-03-31
Namn Trollhättan 3 (1) 1946-04-01--1989-01-31

Med den ökande brevtrafiken förbättrades postverkets finanser gradvis under 1800-talets sista decennium. Efter sekelskiftet märker man mindre svårigheter att få gehör för önskemål om nya poststationer, även om en och annan av de tidigare var så olönsam att den måste dras in.

Vid kommunalstämman med Gärdhems kommun den 31 oktober 1908 anmäldes, att invånarna i Skoftebyn önskade bättre postförhållanden. Stämman beslöt att begära hos poststyrelsen att en poststation skulle inrättas i Skoftebyn.

I ett brev den 2 december 1908 till poststyrelsen i detta ärende framhöll kommunalstämmans ordförande J F Olsson, att "ett större arbetaresamhälle under namnet Skoftebyn" hade uppstått på hemmanen Sylte skattegård och Sylte frälsegård. Där fanns omkring 150 familjer och en skola med fyra lärarinnor samt fyra handlande. Dittills hade post till samhället hämtats i Trollhättan och delats ut vid mekaniska verkstaden.

Postmästare Thomas Rönström i Trollhättan ansåg att poststationen skulle bli betydande vid eventuellt bifall av riksdagen till Kanalverkets nya kanalförslag. Eftersom

handlanden Karl August Karlsson erbjöd sig att förestå poststationen utan ersättning under de två första åren tillstyrkte han framställningen. Han tillade att postsparbanken borde kunna få ett bra verksamhetsfält i Skoftebyn. Ett alternativ att inrätta lantbrevbäring till den fyra kilometer avlägsna byn i stället för en poststation ville han inte biträda.

Även postdirektionen tillstyrkte och från den 1 juli 1909 blev poststationen med namnet Skoftebyn verklighet. Posten bars dit från postkontoret i Trollhättan varje vardag av husägaren Konrad Olsson i Torsered. Han fick 67 öre per tur fram och åter.

Handlanden Karl August Karlssons tid som föreståndare upphörde redan med maj månads utgång 1911. I stället blev nu slöjdlärlarinnan Alma Karolina Strandman ortens postchef med hela 300 kr i årsarvode. Fjärdingsmannen Carl Oskar Karlsson tog över den 1 oktober 1916 och fick från september 1917 arvodet höjt till 360 kr. Ett dyrtidstillägg på 180 kr kom till den 1 juli 1918, höjt med 50% från och med 1920. Handlanden Erik Valdemar Myrin blev föreståndare den 1 oktober 1920, blott för att uppleva poststationens indragning med mars månads utgång 1922.

Skoftebyn fick åter en poststation den 1 april 1946 men nu med namnet **Trollhättan 3**. Den inrymdes i huset vid Linnebergsgatan 4, nära Konsum men flyttades i februari 1983 till Servus-butiken vid Nysätersvägen. Det blev nu i och för sig inte en självständigt postkontor utan formellt en förlängd arm för huvudpostkontoret i Trollhättan. Dess beteckning med intern vokabulär blev **Trollhättan 1 S**. Inte heller den datumstämpeln blev långvarig, sett i historiskt perspektiv. Den drogs in med januari månads utgång 1989. Ett par år senare fick traktes kunder åter postservice genom det samarbete som inleddes med konsumföreningen. Det var en föregångare till projektet "Nät 92".

Trollhättan—Skoftebyn. (Gångpost.) (Från den 1 juli 1909.)							
—	12,15	} 0,4	Trollhättans postkontor	M. T. O. Th. F. L.	2,10	—	
12,55	—		Skoftebyns poststation	M. T. O. Th. F. L.	—	1,30	

Halvordstorp (Gårdhems socken)

Även invånarna i Halvordstorp i norra delen av Gårdhems socken har gjort ett försök att få en egen poststation men inte med den framgång som man hade i Skoftebyn. Det var den 12 april 1940 som fjärdingsman E. Rud. Blomster i Gårdhem-Åsaka polisdistrikt daterade ett tre sidor långt maskinskrivet brev till poststyrelsen.

Han berättade inledningsvis att Halvordstorp, beläget ca 3,5 km från Trollhättan och ca 8-9 km från Gårdhems poststation samt ca 12-13 km från Velandas poststation hade sin dagliga postgång med Trollhättan. Posten kom till Halvordstorp med lösväska via omnibus vardagar omkring kl 11.15 och delades därefter ut till adressaterna av platsens handlande, när de kom till affären. Värdeförsändelser och paket måste hämtas i Trollhättan.

I många detaljer motiverade Blomster därefter behovet av en poststation och pekade även på svårigheter för egen del med postgången. Han menade också att en poststation i Halvordstorps villasamhälle skulle vara till nytta för "befolkningen i Lunden och delvis i Hullsjö samhällen. Även en del av de inom Trollhättans stad närmast belägna området boende finna en fullt tillfredsställande lösning å sin postfråga, om poststation bleve inrättad i Halvordstorp".

Postmästaren i Trollhättan redovisade en positiv inställning till önskemålen men tillade att behovet av en poststation i det närbelägna Stavred framförts. Om man tog detta "under beaktande, vore det svårt att biträda förslaget om inrättande av poststation i Halvordstorp". Han föreslog däremot "inrättande, tills vidare av postombud i Halvordstorp" och menade att handlanden Bengt Andersson var lämplig att utse som sådant.

Postdirektionen i Göteborg ansåg vid redovisning av ärendet till poststyrelsen den 9 september 1940 "att med inrättande av någon sorts postal anordning i Halvordstorp borde anstå tills vidare". Poststyrelsen beslöt vid föredragning den 13 september 1940 att ärendet inte skulle föranleda någon åtgärd.

För att fullständiga bilden bör här nämnas att en poststation med namnet **Trollhättan 4** inrättades i Stavre Center den 1 juli 1947. Den utvecklades gynnsamt och blev postexpedition den 1 oktober 1951 för att med den nya tidens vokabulär kallas postkontor 1977.

Velanda (Gårdhems socken)

Förenad poststation 1902-02-01--1908-02-29
Ej förenad 1908-03-01--1971-09-30

Gårdhems socken genomskars i nordsydlig riktning av en äldre järnväg, nämligen den mellan Trollhättan och Göteborg. Söder om Trollhättan fanns i Velandas sk mötesplats för tåg, när postinspektionen fick ett par framställningar på hösten 1901 om att en poststation skulle inrättas där. Vid undersökning av förhållandena vid detta tillfälle fördes på tal att i stället för med en poststation betjäna berörda hushåll genom utsträckning av postlinjen Trollhättan-Gårdhem-Åsaka med lantbrevbäring till Velandas kvarn. Även andra alternativ undersöktes och förkastades av olika skäl. Kvar fanns alternativet en förenad post- och järnvägsstation, men postinspektören kunde inte tillstyrka en sådan "med hänsyn därtill, att det å hållplatsen uppförda stationshus, däri poststationen vore avsedd att inrymmas, hittills icke varit bebott och därför ansetts mindre betryggande såsom lokal för en poststation".

Postinspektionen i Västra Distriktet
Göteborg

Jone jag efter min hemkomst från 4de änts vapensjöfening hört berättas, att det varit ifrågasatt att inrätta Poststation vid Velanda, men på grund af att ingen bodde på Stationen detta ej kunna beröras, så får jag hämnad upplysa att jag nu tog till min bestud på Stationen, hvarefter detta ej berättigat något hinder för inrättande af Poststation härstädes

Velanda den 26.10.1901

H. Friis
Postinspektör

Ett brev som pekade på möjligheten att öppna en poststation i Velandas.

Nu var det emellertid aktuellt att hållplatsens föreståndare skulle bo i stationshuset och postinspektören kunde föreslå att en poststation skulle öppnas vid hållplatsen. Detta accepterade poststyrelsen och beslöt även att postutväxlingen skulle ske till och från den söder därom liggande poststationen i Upphärad. Dit kom post vid olika tider på dagen med postkupéerna 43 och 67. Ett tåg som lämnade Upphärad kl 11.39 skulle användas för den ackumulerade posten till Velanda och från Velanda skulle post sändas till Upphärad med ett tåg kl 15.16.

Dessutom skulle Velanda få post från postkupé 43 upp, som lämnade Göteborg kl 8. Tåget stannade inte i Velanda utan posten fick kastas från den passerande postkupén. Om regler m m för kastpost finns att läsa i boken "Humlegubbar".

Stationskarl Hans Persson Frid antogs till poststationsföreståndare när den förenade poststationen sålunda öppnades med februari månads ingång 1902. Han fick 180 kr om året för bestyret med posten. Från den 1 mars 1908 skildes post och järnväg åt och Johanna Nathalia Johansson blev föreståndare med poststationen förlagd till Sundsborg. År 1939 fick hon medalj för nit och redlighet i rikets tjänst. Lantbrevbärare Karl Gösta Olsson tog över poststationen den 1 oktober 1943 men avgick den 1 juli 1965. Ulla Elisabet Nicklasson fick därefter ta hand om poststationen till dess indragning med september månads utgång 1971.

Det blev nu lantbrevbäring från Trollhättan till Velanda och hushållen i Stubbered anslöts till linjen och fick därmed den förbättringen att de inte behövde besöka posten Trollhättan 3 vid Linnebergsgatan för att hämta eller lämna paket och värdeförsändelser eller göra postbetalningar.

Åsaka

Poststation	1875-01-01--1916-02-16
Förenad poststation	1916-02-17--1960-10-31
Ej förenad	1960-11-01--1968-05-31

Jungfrun Sara Pettersson fick förtroendet att vara föreståndare för den poststation som öppnades den 1 januari 1875 med namnet Åsaka. Genom ett beslut i september 1877 efterträddes hon av en annan jungfru, Johanna Sofia Pettersson. Det var på vippen att hennes period hade blivit lika kort som företräddarens. Den 30 juli 1880 skrev nämligen skolläraren S Hernqvist i Åsaka bl a följande till poststyrelsen:

"Undertecknad, som från den 1 juli 1875 till den 17 sistlidne januari förestod poststationen Bråtensby i Älvsborgs län, men sedermera erhöll transport och nu är bosatt och tjänstgör som ordinarie skollärare i Åsaka av Älvsborgs län, varest även poststation finnes och förestås av en jungfru mot 200 kronors avlöning per år, men då jag till följe av vana vid och intresse för postgöromål skulle vilja sköta Åsaka poststation mot 125 krs ersättning per år, får jag härmed i största ödmjukhet anhålla att under sådant villkor komma i åtnjutande av poststationsföreståndarebefattningen härstädes".

Postmästare Carl August Westerberg menade i ett brev den 5 augusti 1880 till poststyrelsen att man kunde antaga att "sökanden ombestyr göromålen vid poststationen i fråga till såväl Kongl. Styrelsens som Korrespondenters belåtenhet, såsom varande mera tjänstbar därtill än nuvarande innehavaren av befattningen".

Så lätt skulle det nu inte vara att peta undan en redbar jungfru från hennes levebröd. Kommunalstämman med Åsaka socken den 22 augusti 1880 fick nämligen under hand veta att Johanna Sofia blivit uppsagd och uttryckte enhälligt "ej allenast sin stora belåtenhet med nuvarande föreståndarinnan, under vars ledning denna station blivit en av de betydligaste inom orten, utan även det synnerligen centrala läget, där den nu är förlagd".

Att det emellan Kongl. Generalpoststyrelsen och undertecknad
den 4 *September* 1877 afslutade kontrakt om bestridandet af befattningen såsom föreståndare för poststationen i *Åsaka*
i *Älvsborgs län*
denna dag blifvit af bemälda Kongl. Styrelse uppsagd till upphörande med
den 31 *December* 1880, erkännes härmed.
Åsaka Poststation den 1 *September* 1880.

Johanna Sofia Pettersson

På en gång närvarande vittnen:

J. A. Karlsson

Julius Carlsson

Postmästare Westerbergs redan gjorda uppsägning återtog, sedan jungfru Johanna Sofia uttalat sig i ett brev den 23 augusti 1880 och hon fick tills vidare fortsätta med sitt uppdrag.

Men skollärare Hernqvist gav sig inte så lätt. I ett tre foliosidor långt brev den 6 juni 1883 erbjöd han åter poststyrelsen sina tjänster, nu i anledning av Johanna Sofias förmodade flyttning från platsen. Att förmodan var riktig bekräftades av ett brev från Johanna Sofia den 20 juni 1883 i vilket hon föreslog gästgivaren Anders Nilsson till sin efterträdare. Ett tiotal personer stödde i ett brev till poststyrelsen skollärarens "kandidatur" och kronfogden fick avgörandet i sin hand. Han skrev den 17 juli 1883 till landskansliet att han funnit skolläraren S Hernqvist "såsom mest lämplig för befattningen i fråga".

Skjutsentreprenören J A Karlsson uppgav sig vilja forsla posten mellan Trollhättan och Sollebrunn, även om poststationen i Åsaka skulle flyttas till Hernqvists bostad. En extra kommunalstämma den 5 augusti tog nu upp frågan på nytt. Till denna hade komminister A Blomgren lämnat in ett brev med följande lydelse:

"Till ordföranden i Åsaka Kommunalstämma!

Som jag sport, att extra kommunalstämma i dag skall hållas med anledning av återigen förehavda stämplingar att få härvarande poststation förflyttad till Åsaka norra folkskola, så får undertecknad, som är hindrad att i dagens stämma personligen närvara, härmed skriftligen tillkännagiva, att jag för min del motsätter mig postanstaltens flyttning till annat ställe och yrkar att den måtte bibehållas på sin nuvarande plats, som enligt min tanke är den mest lämpliga och bäst passande, då den utgör en centralpunkt, som av socknens trafikerande allmänhet i alla händelser dagligen beröres och tillika är en samlingsort för vår befolkning i kyrkliga, kommunala och andra angelägenheter".

Gästgivaren Anders Nilsson hade vid detta tillfälle redan övertagit poststationen på förordnande och stämman uttalade sin belåtenhet med dennes sätt att sköta posten samt "instämde till alla delar i pastor Blomgrens här ovan intagna skrivelse".

Poststyrelsen förhörde sig på nytt med landskansliet, som remitterade ärendet till kronfogden. Denne uppgav i sitt svar den 4 september 1883, att det ej varit känt för honom "att kommunen företrädesvis önskade bibehålla stationen vid Åsaka gästgivaregård". Samtidigt ville han inte medge att han hade felbedömt poststationens läge. Han tillade:

"Jag anser fortfarande att poststationen utan olägenhet kan förläggas till Norra Skolhuset, då flyttningen endast bliver omkring 0,1 mil, men nog är Åsaka f d gästgivaregård mera välbelägen, ty där tillstötter en från Flundre härad kommande väg, varförutom närmaste trakten är tätt bebyggd. Vad hemmansägaren Anders Nilsson vidkommer så är han både vederhäftig och ordentlig, så att med hans lämplighet som stationsföreståndare ej finnes något att anmärka. Jag ansåg att skolläraren Hernqvist var i behov av inkomster såsom väl behövlig löneförbättring, och då annorstädes skollärare blivit antagne och mannen syntes mig i övrigt lämplig, föreslog jag honom, ehuru hans ekonomiska ställning är sämre än Anders Nilssons".

Nr 6301.

KONUNGENS BEFALLNINGSHAFVANDE

ELFSBORGS LÄN MED DALSLAND

LANDSKANSLIET

RECEIVED
SEP 1883

Till Kongl. Generalpoststyrelsen
1883 den 17 juli gann i Elfsborg och nye Kantsliet samt till den
priv. i Trollhättan. Kantsliet
Anledning af skrifvelsen den 10 sistlidne Au-
gusti, i fråga om poststationsföreståndarebefattningen
i Åsaka, får Konungens Befallningshafvande, med
åberoffhållande af de sistlidne handlingarne, öfverlemla
från Kronfogden i Väner fogden infördräfft förnyadt
yttrande, med afsende hvaria Konungens Befallningshaf-
vande anser sig nu böra förorda gästgivaren Anders Nil-
sson till poststationsföreståndare. Wenersborg, i Lands-
kansliet, den 6 September 1883.

Spussel

Poststyrelsens val blev Anders Nilsson, sedan landskansliet föreslagit denne i ett brev den 6 september 1883. Det blev ändring efter knappt tio år, då handlanden Gustaf Ericsson tog över poststationen, nu med 240 kr i årsarvode. Det höjdes i etapper till 300 kr vid sekelskiftet och till 400 kr från den 1 april 1904. Fröken Anna Maria Ericsson blev föreståndare den 1 juli 1907 och när hon blev omyndig genom giftermål den 4 juli 1911 med Alfred Andersson, skrev denne under en ansvarsförbindelse som gjorde det formellt möjligt för Anna Maria att fortsätta i statens tjänst.

Så värst länge varade emellertid inte den glädjen, för med järnvägens tillkomst drogs poststationen in och en ny sådan öppnades i järnvägsstationen den 17 februari 1916. Där blev Karl Albert Gunnardo ansvarig för postgöromålen under mer än 20 år. Han efterträddes den 1 juli 1937 av sonen Elon John Ferdinand Gunnardo. Denne fick uppleva att posten skildes från järnvägen den 1 november 1960. Han slutade nu sin tjänst vid järnvägen och blev föreståndare för den på 20 meter från järnvägsstationen inrättade "lantpoststationen". Efter hans pensionering den 1 maj 1968 vikarierade han som poststationsföreståndare en månad tills en omorganisation gjorde det möjligt att dra in poststationen den 1 juni 1968. En lantbrevbärare från Trollhättan tog över betjäningen av de berörda hushållen.

(Norra) Björke

Poststation	1875-01-01--1916-02-16
Förenad poststation	1916-12-17--1960-10-31
Ej förenad	1960-11-01--1968-05-31
(Namn Norra Björke fr o m 1916-12-17)	

Skolläraren Svante Björklund blev föreståndare för den poststation som med namnet Björke öppnades den 1 januari 1875. Hans lön på 100 kr om året dubblades genom poststyrelsens beslut i augusti 1899. Efter hans död i december 1910 tog handlanden Svante Alsterlund över poststationen och fick uppleva dess indragning nära nog precis sex år senare. Den 17 december öppnades nämligen en förenad poststation med namnet Norra Björke med järnvägens stationsmästare Vilhelm J:son Lindahl som föreståndare. Namnbytet till Norra Björke var välmotiverat. Det hade upprepade gånger förekommit att post till en av de fem socknarna i Björke pastorat längre söderut i Älvsborgs län kommit fel.

Parentetiskt kan här nämnas att av det pastoratets fem socknar, Hudene, Jällby, Björke, Grude och Vesene, var en enda begåvad med egen poststation när kronobrevbäringen upphörde i Älvsborgs län, nämligen Grude socken. Och dess poststation låg på ett avstånd av ungefär en halv mil från sockenkyrkan, nämligen poststationen med namnet Ljung vid järnvägen Herrljunga-Borås. Kommunalstämmorna i Björke och Jällby socknar hade för övrigt i april 1875 förgäves bett att få en poststation i (Södra) Björke. Ändå hade man då framhållit att fjärdingsmannen i Jällby och prästmännen i samtliga fem socknar var tvungna att själva hämta posten två gånger i veckan på ett avstånd som varierade mellan 3/4 och 1 mil. "Håvorna" fördelades måhända något orättvist, när kronobrevbäringen upphörde. Man kan också säga, att tidigt tillkomna järnvägar gjorde det svårare för kyrkbyar i dess närhet att få egna poststationer när postverket tog över kronobrevbäringsansvaret.

Vid den nu till Norra Björke omdöpta poststationen blev Vilhelm J:son Lindahl ansvarig för postgöromålen i mer än 23 år. Han avlöstes 1939 av John Eugén Bohlin som efter ett år fick Algot Andersson till efterträdare. Från oktober 1940 vikarierade Nils Einar Andersson och två år senare blev stationskarlen Karl Erik Sjögren ordinarie föreståndare för stationen. Han följdes av Olof Gustafsson 1946. I december 1947 tog Signe Ottilia Tingqvist över och hade ansvaret i fyra år. Längre blev det för Greta Helfrid Kjelldal som fick vara med om att posten skildes från järnvägen den 1 november 1960. Poststationen inrymdes i ett hus 350 meter från järnvägsstationen, där handlanden Reinhold Skoog blev postchef den 1 maj 1962. Sedan poststationen dragits in den 1 juni 1968, blev han formellt postbiträde vid postkontoret i Trollhättan innan han fick pension den 1 oktober 1968.

Frambo

Förenad poststation	1916-02-17--1960-10-31
Ej förenad	1960-11-01--1973-03-31

Efter Norra Björke lämnade järnvägen Älvsborgs län och kom in i Trökörna socken i Skaraborgs län. Där blev Frambo den första hållplatsen. På bekostnad av lantpoststationen i Tamstorp inrättades en förenad poststation i Frambo sta-

tionshus med N B:son Rosqvist som ansvarig för posten. Han hade dessförinnan varit ansvarig för Björsereds järnvägs-hållplats.

Frambo post- och järnvägsstation övertogs den 1 mars 1922 av Linus Valdemar Lundkvist. Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för samhällets postservice: Hilda O Andersson (1931-1944), Anna Mouvitz (1944-1946), Paul Mouvitz (1946-1947), Borghild Maria Pettersson (1947-1955) och Carin Hallberg (1956-1960).

Järnvägsepoken tog slut den 1 november 1960 men för posten fortsatte järnvägsfolk att ansvara under en övergångs-tid. Formellt var poststationen nu en s k lantpoststation och den övertogs den 1 februari 1962 av Kerstin Nilsson. Hon fick uppleva poststationens indragning med mars månads utgång 1973. De som vänt sig i postärenden till stationen i Frambo blev nu anslutna till lantbrevbäringen från Gräs-torp.

Tamstorp (Trökörna socken)

Poststation 1897-09-01--1916-02-16

Som framgår av föregående avsnitt fanns det en poststation i Tamstorp, vilken drogs in när järnvägen öppnades för allmän trafik. Detta var möjligt därför att det i kontraktet med poststationsföreståndaren Alfred Andersson i Tamstorp fanns en passus som gick ut på att detta kunde upphöra utan föregående uppsägning om en järnvägsanläggning medförde vissa förändringar i postdistributionen i närområdet.

Poststationen i Tamstorp hade ursprungligen inrättats utmed postföringsvägen mellan Grästorp och Främmestad. Framställningar hade gjorts upprepade gånger utan framgång under ett tiotal år. Den 1 september 1897 hade poststationen äntligen kommit till, då med arrendatorn Harald Wilhelm Franck som föreståndare. I anslutning härtill ändrades lantbrevbäringen till Idebacken att utgå från Tamstorp i stället för Grästorp.

Ny poststationsföreståndare i Tamstorp blev den 1 april 1900 godsägaren A M Christenson, som lyckades få det ursprungliga årsarvodet på 50 kr höjt till 150 kr per år

från den 1 oktober 1903. Fram till poststationens indragning den 16 februari 1916 i anslutning till järnvägens tillkomst var därefter följande personer föreståndare: Carl Bernhard Christensson (juni-sept 1904), Frans Oskar Samuelsson (1904-1908), Fredrik Lundell (1908-1912), Johan Gerhard Jansson (1912-1913), Elin Tufvesson (april-sept 1913) samt Alfred Andersson (okt 1913-febr 1916).

Främmestad

Poststation	1875-01-01--1916-02-16
Förenad poststation	1916-02-17--1960-10-31
Ej förenad	1960-11-01--1972-10-31

Inspektör Gösta Fredrik Stafs von Post utsågs till föreståndare för poststationen i Främmestad, när den öppnades den 1 januari 1875. Hans årsarvode blev 250 kr. Efter hans död i december 1880 antogs bokhållaren Carl Elis Norman till föreståndare med oförändrad ersättning. Denne sade upp sig snart nog och den 1 april 1882 tog civilingenjören Axel Wilhelm Nordin över på oförändrade villkor.

Ännu ett byte ägde rum den 1 juli 1894, då fanjunkaren Anders Krona tog över befattningen och behöll den drygt 21 år. Han fick ersättningen höjd till 300 kr den 1 juli 1911 och avgick ur tjänst den 16 februari 1916, då lantpoststationen hade sin sista dag. Från och med nästa dag inrättades en förenad poststation i järnvägsstationen, där Gustaf Krona blev ansvarig för både tåg- och postgång.

Han fick en ganska lång tjänstgöringsperiod, nämligen till och med september 1934, då Sven Johan Timoteus Jons-son tog över. Därefter ansvarade följande järnvägsmän för posten: Folke Edzel Jonsson (1943), Gustaf Hilding Andersson (1943-1946), Bror Konrad Mouvitz (1946-1953), Johan Vilhelm Stigfeldt (1953-1954) och Karl Gustav Främgård (1954-1960). Den 1 november 1960 var sagan all för järnvägsepoken och Karl Främgård blev direktanställd av postverket som föreståndare för poststationen i ny regi. Den drogs in med oktober månads utgång 1972. De berörda hushållen fick nu betjäning genom lantbrevbäring från Nos-sebro och Karl Främgård blev själv lantbrevbärare.

I en hembygdsbok om Främmestad av Nils Främgård kan man läsa om ortens posthistoria. Här bör nämnas avslutningsvis att poststyrelsen redan på nyårsafton 1877 fick ett brev

från en stor mängd personer som begärde att få en poststation i Lindebacken eller lantbrevbäring från Främmestad. Utan att göra någon utredning lät poststyrelsen vid föredragning den 4 januari 1878 förse brevet med påteckningen "ansågs ej för närvarande böra föranleda vidare åtgärd". Sedermera kom en lantbrevbäringslinje att inrättas till Idebacken.

Bäreberg

Poststation 1916-02-17--1922-02-28
Förenad poststation 1922-03-01--1958-09-30

Det blev inte någon förenad poststation i Bäreberg, när tågen började gå regelbundet den 17 februari 1916. Detta hängde samman med järnvägsbolagets anspråk på alltför hög lön för postbestyren. I stället inrättades en s k lantpoststation alldeles i hållplatsens närhet med häradsdomaren Joh. Andersson som föreståndare. Han fick inte ut ens ett helt årsarvode eftersom han redan den 1 oktober 1916 efterträddes av fru Anna Forssén. Årsarvodet höjdes i juli 1917 från 180 till 240 kr och med 1918 års ingång blev fru Maja Lundkvist poststationsföreståndare.

Den 1 mars 1922 förenades poststationen med järnvägsstationen och Gustaf Anton Ohlin, som varit föreståndare för poststationen i Frambo sedan november 1921, trädde till. Det blev emellertid hans hustru Bertha Kristina Ohlin som i matrikeln antecknades som poststationsföreståndare. Hon avgick den 1 november 1947 och därefter ansvarade Kerstin Elisabeth Livh för posten i Bäreberg till poststationens indragning den 1 oktober 1958.

Höckgården (Bärebergs socken)

Poststation 1875-01-01--1899-12-31

Det hade under ett kvarts sekel funnits en poststation i Bärebergs socken som inte bar socknens namn. Tf kronofogde C A Tengbom hade i samband med att kronobrevbäringsansvaret övertogs av postverket i Västergötland blivit föreståndare för en poststation med namnet Höckgården. Dit

bars posten från Ulvstorps järnvägsstation. Det blev snabba ändringar i Höckgården genom att Tengbom lämnade platsen med 1876 års utgång och efterträdaren Axel Wählin sade upp kontraktet i februari 1878. Postinspektionen i Göteborg accepterade nu Wählins förslag om indragning av poststationen i Höckgården liksom den i Malma. I stället föreslogs att en poststation skulle inrättas vid länsmansbostället i Askjum.

Poststyrelsen gick emellertid inte på det förslaget utan beslöt att poststationen i Höckgården skulle vara kvar tills vidare. Kyrkoherde E G Sandzén blev föreståndare med 150 kr i årsarvode, hälften av vad företrädarna haft. Därmed flyttades poststationen med bibehållet namn från sin ursprungliga plats till kyrkoherdebostället. Ännu en flyttning genomfördes den 1 april 1893, då folkskolläraren Gustaf Kjellén efterträdde Sandzén.

Med tillkomsten av Västergötland-Göteborgs järnväg vid det nya seklets ingång blev emellertid sagan all för poststationen med namnet Höckgården. Hushållen fick nu lantbrevbäring från Nossebro.

Nossebro (Essunga församling)

Förenad poststation 1900-01-01--1955-04-30
Postexpedition 1955-05-01--1977-06-30
(Lokal)postkontor 1977-07-01--

Den nya järnvägen från Trollhättan anslöts i Nossebro till den då drygt 16 år gamla Västergötland-Göteborgs järnväg. Där hade en förenad post- och järnvägsstation inrättats på det nya seklets första dag. Stationsföreståndaren Carl Gustaf Reinhold Lindskog blev ansvarig för posten, följd den 1 februari 1902 av Carl Oscar Hansson. Denne var i tjänst i Nossebro till 60 års ålder och följdes den 1 augusti 1933 av Gunnar Hugo Callenius. Därefter ansvarade Gustaf Ludvig Löwieng för posten 1938-1949 och Karl Elon Andersson 1949-1955.

Poststationen höjdes till postexpedition den 1 maj 1955 och Åke Bergmer blev chef med titeln stationsmästare. Hans intresse för posthistoria speglas i de närmaste styckena för vars utformning han svarar. För denna hjälp tackar jag Åke Bergmer varmt.

När posten skildes från järnvägen den 1 maj 1955, stod

ett nytt posthus färdigt att tas i bruk efter sju års utredande samt byggnation på bangårdsområdet väster om stationshuset och järnvägshotellet. Det hade kostat 60 000 kr i runda tal. Postdirektör Arvid Linnäs förrättade invigningen i närvaro av personalen, representanter för posten, järnvägen, kommunen, samhället, kunder och entreprenörerna.

De nya lokalerna beräknades räcka i överskådlig tid, men när poststationerna inom kommunen började dras in och antalet lantbrevbärare därmed ökade från två till åtta, samt lådlinjen måste förstärkas, då behövde lokalerna utökas. Poststationen i Bäreberg ersattes med lantbrevbärning från Nossebro den 1 oktober 1958 och den 11 maj 1968 kom turen till Essunga, Fåglum och Viste-Askjum. Plats måste beredas för ytterligare tre lantbrevbärare. Förstuga och kärr-rum inreddes. För att sedan kunna bereda plats för två lantbrevbärare till främmostadsområdet, måste man bygga till. Det hanns med till den 1 november 1972, då en tillbyggnad omfattade 250 kvadratmeter och lokalerna moderniserats med rum för stationsmästaren och ordentliga personalutrymmen och förråd.

Åke Bergmer avgick 1972 och hans efterföljare Sven-Ivan Tinnert (1972-1977) fick uppleva den omorganisation som innebar att postexpeditionens benämning blev lokalpostkontor (ändrat till enbart postkontor från och med 1986). Efter Tinnert har följande personer varit chefer för posten i Nossebro: Sven Hermansson (1978-1979), Kurt Ådhammar (1979-1980), Roland Andersson (1980-1987) och Ingrid Magnusson (1988-1991). Därefter har Bengt Nilsson övertagit postkontoret i Nossebro med ansvar för service till drygt 2500 hushåll.

Essunga

Lantpoststation 1861-06-15--1923-09-30
Namn Essunga kyrkby 1919-08-01--1923-09-30

Inom Essunga socken fanns under en tid utöver Nossebro tre andra poststationer, Essunga, Essunga kyrkby och Tumleberg I konsekvens med tillämpad praxis skall även dessa beröras i detta sammanhang, även om de inte i något avseende haft med posten vid järnvägen Trollhättan - Nossebro att göra.

Essunga fick i konkurrens med Karstorp en egen poststation redan den 15 juni 1861 som en av de tidigaste lantpoststationerna i Sverige. Den förlades till kyrkbyn, där

handlanden C Nordstedt blev föreståndare. En framställning i februari 1866 från poststationens kunder om att få den höjd till postkontors rang ansåg poststyrelsen sig icke kunna bifalla vid föredragning den 1 mars.

Handlandens dotter Thora Nordstedt tog över poststationen den 1 april 1894. När Västergötland-Göteborgs järnväg öppnades för allmän trafik den 1 januari 1900, inrättades en järnvägsstation i Essunga. Där kunde man inte uträtta några postärenden, ej heller vid tre andra järnvägsstationer utmed järnvägen, Öttum, Sollebrunn och Stannum. I tidtabellen för posttåg fanns beteckningen (ej f.) för dessa stationer. Därmed markerades att poststationen inte låg i järnvägsstationen.

Essunga skulle bli ett av de relativt sällsynta exemplen på en ort på landsbygden där önskemålen om att få en poststation i järnvägens hus tillgodosågs, utan att den ursprungliga poststationen drogs in samtidigt. Men det dröjde länge.

Starka intressegrupper för kyrkbyn lyckades utverka att poststationen i kyrkbyn fick vara kvar, när en poststation öppnades i järnvägens stationshus den 1 augusti 1919. Den fick namnet Essunga och i kyrkbyn fick poststationen från samma tid heta **Essunga kyrkby**. Där hade lantbrukaren Oskar Edqvist övertagit skötseln av poststationen från Thora Nordstedt den 1 mars 1906. Han fick se sin poststation indragen med september månads utgång 1923, då det visat sig i längden att det var posten i stationssamhället som drog till sig den största trafiken och behovet av en poststation i kyrkbyn inte längre kunde försvaras.

Essunga
Järnvägspoststation 1919-08-01--1968-05-11

För den förenade post- och järnvägsstationen i Essunga ansvarade följande järnvägsmän innan den kunde avvecklas den 12 maj 1968 i samband med att Postens nya transport- och sorteringsorganisation infördes: Alfred Lundström (1919-1933), Ernst Hjorth (1933-1956) och Karl Arne Sixten Hultén (1956-1968).

Under tiden 1 augusti 1946 - 31 december 1962 expedierade poststationen i Essunga posten till postombudet i Jonslund, i vars datumstämpel fanns gravyren ESSUNGA POB 1.